

Groenspecial

De medewerkers van onderhoud Groen aan het werk in het H.M. van Randwijkplantsoen. Ze doen er alles aan om de perken tiptop te houden zodat iedereen hiervan kan genieten.

Gemeente Amsterdam
Stadsdeel Centrum
08|10|2009

IN DEZE BIJLAGE
VAN STADSDEELNIEUWS:

2

Op weg naar een groenere binnenstad
—
Kiezen voor goede bomen
—
"Een boom plant je niet voor jezelf"

3

Moerbeiboom van 215 jaar
—
"Onze internationale betrekkingen lopen via het water", interview met stadsecoloog Martin Melchers
—
Bijzondere muurplanten langs de grachten

4

Vrijwilligers beheren groene eilandjes
—
Zelfbeheer neemt steeds meer toe
—
Kinderen kunnen straks hun eigen fruit plukken

Meer groen en kleur in de binnenstad

Het gaat de goede kant op met het groen in de binnenstad. Dankzij de prachtige nazomer hebben we daar extra lang van kunnen genieten. Op steeds meer beeldbepalende plekken verschijnt sierbeplanting en er komen in deze bestuursperiode meer dan tweehonderd nieuwe bomen bij. Bewoners dragen hun steentje bij met inmiddels 4500 geveltuinen en honderd zelfbeheerprojecten. En de komende tijd gaat er nog veel meer gebeuren op het gebied van groen in de binnenstad. Dat blijkt uit de Groenrapportage van stadsdeel Centrum.

Het stadsdeelbestuur heeft bij de aanvang van de huidige bestuursperiode afgesproken om het groen in de binnenstad waar mogelijk uit te breiden en de kwaliteit van het bestaande groen te verbeteren. Groen is namelijk onmisbaar voor het leefklimaat van het centrum van Amsterdam. In een gebied met voornamelijk huizen en wegen is de aanwezigheid van groene plekken een verademing voor bewoners, ondernemers en bezoekers. Het stadsdeel draagt zorg voor het beheer van de bestaande bomen, parken en plantsoenen, waar mogelijk in samenwerking met bewoners. De Groenrapportage geeft een overzicht van de behaalde resultaten in de periode 2006-2008 en blikt ook vast vooruit. Uit de rapportage blijkt dat het stadsdeel in deze bestuursperiode naar verwachting alle resultaatafspraken nakomt.

Groenprojecten

In 2007 heeft het stadsdeel een speciaal Groenfonds opgericht. Dit geld wordt, samen met andere geldbronnen, gebruikt om op een projectmatige manier het bestaande groen kwalitatief te verbeteren en nieuwe groene plekken te creëren. In de periode 2006 tot en met eind 2008 zijn elf grote en kleine projecten uitgevoerd. Projecten waren onder meer de herinrichting van het

Eerste Marnixplantsoen en van het Madelievenplein, de Nieuwe Houttuinen en het J.W. Siebbeleshof. Ook in de totale vernieuwing van het Frederiksplein en de opknapping van het plantsoen aan de Houtmanstraat heeft het stadsdeel flink geïnvesteerd.

400 geveltuinen

Voor een groenere binnenstad is de inbreng van bewoners noodzakelijk. De stad fleurt op als mensen een geveltuintje aanleggen of zelf een stuk groen gaan beheren in hun eigen buurt. Doel van het stadsdeel was om tot 2010 vierhonderd nieuwe geveltuinen en acht grote zelfbeheerprojecten te realiseren. Sinds 2006 zijn er in de binnenstad al zo'n 468 geveltuinen en zes zelfbeheerprojecten bijgekomen. Elders in deze special meer over het zelfbeheer van groen.

Meer sierbeplanting

Een andere afspraak van het huidige stadsdeelbestuur is het aanbrengen van sierbeplanting op gezichtsbepalende locaties. Negen locaties hebben inmiddels meer kleur gekregen. Het gaat onder meer om mooie vaste plantenborders in het Wertheimpark en kleurige 'wisselvakken' bij de Museumbrug en in de omgeving van het Weteringcircuit. In het

voorjaar schieten op verschillende plekken in de binnenstad de krokussen, tulpen en narcissen uit de grond.

Extra bomen

De afspraak is verder dat er tot en met 2010 in de binnenstad tweehonderd extra bomen bij komen. Begin 2009 waren dat er al 183. Opvallende aanwinsten zijn 62 nieuwe bomen op het Westerdokseiland en veertig bomen in de nieuwe woonwijk Het Funen. Tussen de negentiende-eeuwse Czaar Peterbuurt en de nieuwbouw van Het Funen komt een parkstrook van 45 bij 400 meter. In de wandelstrook is straks een deel van het opgegraven bolwerk Zeeburg weer te zien. Als alles klaar is, staan in de parkstrook 170 extra bomen.

Zorg voor monumentale bomen

Oude, monumentale bomen bepalen mede het karakter van straten en

buurten. Het stadsdeel is daarom van mening dat deze bomen extra aandacht verdienen, wat zich vertaalt in intensiever toezicht en zo nodig vaker snoeien. Op dit moment zijn er in de openbare ruimte in de binnenstad 243 monumentale bomen. Langs de Nicolaas Witsenkade staan bijvoorbeeld veertig monumentale platanen. De afgelopen vier jaar zijn er 14 bomen bijgekomen, maar ook 31 verdwenen – meestal wegens ziekte of werkzaamheden. De meeste monumentale bomen zijn in redelijke tot goede conditie.

Meer informatie

In deze special gaat het stadsdeel in op allerlei activiteiten, resultaten en toekomst over groen in de binnenstad. Meer hierover kunt u lezen in de Groenrapportage. Deze vindt u op www.centrum.amsterdam.nl > Wonen > Groen > Groenrapportage.

Bewoners waarderen groen meer

Hoewel groen in een verstedelijkte omgeving soms moeite heeft zich staande te houden, zie je de afgelopen jaren toch een lichte stijging van de waardering van het groen in de binnenstad. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat de tevredenheid over de groenvoorzieningen én het groenonderhoud in de periode 2001-2008 is gestegen. Ilse Thoosen is sinds drie jaar centrumbewoner. Ondanks de kleinschaligheid van het groen in de binnenstad, is er volgens haar nog genoeg te genieten. "Ik word altijd heel erg blij als ik naar mijn werk aan de Prins Hendrikkade fiets en bij het Scheepvaartmuseum al die prachtige grote bomen zie staan. Naast het gebouw waar ik zelf woon, het Vierwindenhuis, is op het Windroosplein een klein parkje dat al twintig jaar wordt onderhouden door bewoners. Als ze plantjes of een schoffel nodig hebben, declareren ze die bij het stadsdeel. En er is net nog een verwaarloosd stuk tuin bijgekomen dat door bewoners is opgeknapt. Zeker een aanwinst voor de buurt. Je ziet nu al dat het de komende zomer heel mooi gaat worden."

Op weg naar een groenere binnenstad

“Het hart van een stad en groen gaan niet automatisch goed samen. De openbare ruimte in stadscentra is meestal beperkt en bewoners, ondernemers en bezoekers hebben allemaal hun eigen wensen over het gebruik van hun stad. Dat geldt zeker ook voor de Amsterdamse binnenstad.

Het is niet eenvoudig de stenen, het water en groen naar ieders tevredenheid in te richten. Toch ben ik trots op de huidige inrichting van de binnenstad. Wie door de stad fietst, ziet op beeldbepalende plekken al veel meer groen en zeker meer kleur. Niet voor niets hebben bewoners de afgelopen jaren een stijgende waardering voor het groen in het centrum. Wat mij betreft mag de binnenstad echter nog een stuk groener worden. Bomen en tuinen, plantsoenen en parken zijn bepalend voor het stads-klimaat en het welbevinden van alle gebruikers van de binnenstad. Daarnaast levert groen een belangrij-

Erik Koldenhof in de binnentuin van de Hermitage.

ke bijdrage aan de uitstraling van de openbare ruimte. De komende jaren gaat het stadsdeel de hoeveelheid groen in de binnenstad daarom uitbreiden. Dat gebeurt bijvoorbeeld door op verschillende plekken meer groen te creëren, onder meer in de Marnixstraat na de herprofilering van 2010, én door her en der kleine parkjes te realiseren. Een fraaie aanwinst vind ik mijn favoriete groene plek in

de binnenstad: de nieuwe binnentuin van de Hermitage. Het stadsdeel en de Hermitage hebben er samen voor gezorgd dat deze bijzondere plek voor iedereen toegankelijk is. Ik wil u van harte aanraden om deze groene oase in het hart van de stad snel eens te bezoeken!”

Erik Koldenhof, Dagelijks bestuurder en portefeuillehouder Groen

Kiezen voor goede bomen

Stadsdeel Centrum is druk bezig met het ontwikkelen van een nieuw bomenbeleid. Begin 2010 geeft het de betreffende beleidsnota vrij voor inspraak. Het beleid is erop gericht om optimale kansen voor bomen te creëren.

Het voornaamste doel van het bomenbeleidsplan is zorgen voor een optimale bescherming van de bomen in de binnenstad. Het stadsdeel vindt dat bomen belangrijk zijn voor de leefbaarheid en de luchtkwaliteit van de stad. Bovendien zijn bomen essentieel voor het cultuurhistorisch beeld van het centrum. Niet voor niets zijn de monumentale bomen expliciet opgenomen in de aanvraag bij de UNESCO om de grachtengordel op de Werelderfgoedlijst te plaatsen.

Het voornaamste probleem bij het beheer en onderhoud van de bomen in de binnenstad is de verkeersdruk en het gebrek aan ruimte. Ondergrondse kabels en leidingen zorgen

ervoor dat er minder plaats is voor de wortels van de bomen, waardoor ze minder makkelijk kunnen uitgroeien tot volwassen exemplaren. Het is mogelijk dat het stadsdeel straks in sommige gevallen moet besluiten om bij herinrichting van grachten te kiezen voor het terugplaatsen van minder bomen, maar die hebben dan wel meer kans om op een goede manier uit te groeien. Dankzij een grotere bladermassa kunnen die grote bomen zorgen voor een betere luchtkwaliteit in de binnenstad. Het stadsdeel zal voor de binnenstad ook een bomenstructuurplan maken. Daarin komt precies te staan welke soorten bomen het meest passend zijn aan de grachten, in straten en op pleinen. Medewerkers van het stadsdeel, politici en deskundigen hebben op 16 januari 2009 een expertmeeting gehouden over bomen in de binnenstad. De resultaten daarvan neemt het stadsdeel mee bij het ontwikkelen van een nieuw bomenbeleid.

Ruim vijfduizend iepen

In stadsdeel Centrum staan ruim vijfduizend iepen, vooral langs de grachten. Het hele jaar rond voert het stadsdeel controles uit op het volledige iepenbestand in de openbare ruimte. Iepziekte is te herkennen aan een plotseling bruinrode verkleuring van een tak en daarna het volledig instorten van de vochttoevoer van de gehele boom. Als een iep ziek is, moet hij binnen tien dagen worden verwijderd. Van tevoren verwijderen de boomwerkers de bast van de zieke iep, omdat de kevers die onder de bast zitten verantwoordelijk zijn voor verspreiding van de iepziekte. Soms wordt de boom ter plekke al versnipperd. Door de regelmatige controle blijft het aantal zieke iepen in stadsdeel Centrum beperkt tot zo'n vijf tot zeven per jaar.

Waarom zijn de iepen vroeg kaal?

Voor de oude iepen zijn dit jaar vroeger kaal dan normaal. Dat heeft alles te maken met de extreme zaadontwikkeling van het afgelopen voorjaar. De bomen hadden daardoor minder energie voor het ontwikkelen van bladeren.

Vanwege de droogte beginnen de oude bomen nu al met het afstoten van hun weinige bladeren en zijn ze dus vroeg kaal. Volgend voorjaar hebben de iepen minder bloemknoppen, weinig zaadvorming en zal de bladontwikkeling naar verwachting weer normaal zijn.

243 monumentale bomen

Uit de inventarisatie van 2008 blijkt dat het stadsdeel plaats biedt aan 243 monumentale bomen in de openbare ruimte.

Op verschillende plekken in de binnenstad staan meerdere monumentale bomen bij elkaar. Het gaat onder meer om de Nicolaas Witsenkade (40), de Oostenburgergracht (14), het Frederiksplein (13), de Weteringschans (12) en het Wertheimpark (10). Bekende monumentale bomen zijn verder de Wilhelminalinde op het binnenterrein van het Amsterdams Historisch Museum die geplant is in 1898, het jaar dat Wilhelmina de troon besteeg. Ook de Oosterse Plataan (1830-1840) ter hoogte van het Molenpad 2 en twee Honingbomen (1910-1920) op de kop van de Falckstraat horen bij de groene schatten van Amsterdam.

Met honderden bijzondere soorten, waaronder ook monumentale bomen, zijn Artis en de Hortus Botanicus de belangrijkste bomenhoeders van de binnenstad. Om deze taak te onder-

Moerascypressen in Artis

steunen, heeft het stadsdeel vier moerascypressen aan Artis geschonken, als zijnde toekomstige monumentale bomen. Ze zijn in 2007 geplant bij de nieuwe Vlindertuin. Ook de oudste monumentale boom van de binnenstad staat in Artis, een zomereik die geplant is in 1750.

Een monumentale boom:

- is minimaal 70 jaar
- is beeldbepalend voor zijn omgeving
- heeft cultuurhistorische waarde
- heeft waarde als zeldzame soort
- heeft ecologische waarde.

“Een boom plant je niet voor jezelf”

Teamleider Groen Bob Croese zit al meer dan veertig jaar in de bomen. Bij het stadsdeel is hij als voormalig boomkweker dé specialist als het gaat om bomenonderhoud. Van ‘veteranensnoei’ tot ‘tree fertiliser injection’: de bomenploeg doet alles om de negenduizend centrumbomen in goede conditie te houden.

“De dynamiek van het vak vind ik geweldig mooi”, vertelt Bob Croese enthousiast. “Dat loopt van innovaties in vaste-plantenborders tot de nieuwe boomsoorten die we kunnen planten vanwege de opwarming van de aarde. Het mooie van een boom is dat je met niks begint en uiteindelijk iets neerzet waar het nageslacht nog lang van kan genieten. Een boom plant je niet voor jezelf.”

Ondergrondse groeiplaatsverbetering

Als teamleider Groen geeft Bob Croese leiding aan twee ploegen: één voor het groenonderhoud van bijzondere locaties en wisselperken en één voor het bomenonderhoud. Die laatste ploeg is verantwoordelijk voor beheer en onderhoud van alle ruim

negenduizend officieel geregistreerde bomen in de openbare ruimte van de binnenstad. Volgens het onderhoudsplan worden alle bomen een keer in de vijf jaar gesnoeid - of naar aanleiding van gegronde klachten. Daarbij snoeit de bomenploeg de gevels vrij, houden ze de boomkronen in model en verwijderen ze dood hout en takken die verkeerd staan. Monumentale bomen komen in aanmerking voor ‘veteranensnoei’. “Dan komen we elk jaar terug om ze in conditie te houden, zodat ze zo lang mogelijk mee gaan.”

Een andere manier om de bomen in conditie te houden is het verbeteren van de grond. Sinds twee jaar heeft het stadsdeel een extra budget voor ondergrondse groeiplaatsverbetering. De teamleider Groen: “Dat is nodig

Bob Croese, teamleider Groen en specialist in bomenonderhoud.

om de groei van de bomen te stimuleren. Het kan door het vervangen van de oude grond door grond met meer voedingsstoffen. Een andere methode is ‘tree fertiliser injection’. Daarbij spuiten we ‘bomengranulaat’ (een soort korrels met voedingsstoffen, red.) onder hoge druk in de grond. Al met al nemen we een paar honderd bomen per jaar op een van deze manieren onder handen.”

Veiligheid

Natuurlijk heeft de bomenploeg ook veiligheid hoog in het vaandel staan. Een extern bedrijf keurt jaarlijks de kroon, stam en stamvoet van alle grote bomen. “Op basis van hun rapportage doen wij aanvullend onderzoek en dat leidt soms tot het kappen van onveilige exemplaren. Dit jaar waren er dat tussen de vijftien en de twintig. Vergeet overigens niet dat een boom altijd spontaan kan omvallen, zelfs op een windstille, zonnige dag – daar heb ik al genoeg voorbeelden van gezien. Een boom met een kruin van vijftig vierkante meter heeft diezelfde ruimte nodig voor zijn wortels. Die ruimte is er gewoon niet, bijvoorbeeld vanwege riool, kabels en leidingen. Wat dat betreft staan de bomen langs de grachten flink onder druk.”

Tweehonderd extra bomen

Sinds 2006 heeft het stadsdeel al 183 nieuwe bomen geplant bij herinrichtings- en onderhoudsprojecten. De 183 extra bomen staan op de volgende locaties:

- Planciusstraat: 17
- Tweede Weteringplantsoen: 2
- Van Randwijkplantsoen: 3
- Eerste Weteringplantsoen: 2
- Nieuwe Looiersstraat: 2
- Oostenburgerpark: 5
- Cruquiuskade: 7
- Speeltuin Wittenburg: 38
- Laagte Kadijk: 5
- Funen: 40
- Westerdokseiland: 62

Op de Nationale Boomfeestdag planten kinderen op het Westerdokseiland een koningslinde van ongeveer 30 jaar oud, de eerste in een rij van 62 te planten bomen op het Westerdokseiland.

Moerbeiboom van 215 jaar

Foto Karriën Mulder

In de tuin van een in verval geraakt pand aan de Prins Hendrikkade staat de oudste particuliere boom van Amsterdam: een vijf meter hoge moerbeiboom uit 1794. Eigenaar is sinds enkele jaren Gerald Hoolwerf. Hoewel het monumentale pand nog verbouwd moet worden, gaat hij toch regelmatig even in de tuin zitten om van de oude boom te genieten. "Het is een 'objet d'amour', laat ik het maar zo zeggen. Een prachtige moerbeiboom, een soort die hier vanwege het klimaat niet zoveel voorkomt. Vorig jaar heb ik de boom laten snoeien door een specialist en hij doet het nog steeds goed. Op dit moment hangen er zelfs weer vruchten aan. Moerbeziën zijn net grote frambozen, de smaak zit tussen frambozen en bramen in. Bijzonder smakelijk."

Verborgen schatten: de keurtuinen

Ze liggen verborgen tussen de grachtenpanden aan de Herengracht en de Keizersgracht: 27 'keurblokken' die sinds 1615 officieel alleen gebruikt mogen worden als tuinen. Ondanks de groei van de stad zijn sommige keurtuinen nog steeds verborgen groene schatten.

De keurtuinen tussen de Herengracht en de Keizersgracht danken hun naam aan de speciale 'keuren' - verordeningen - die vanaf 1615 voor de tuinen golden. Het stadsbestuur bepaalde toen dat de tuinen niet bebouwd mochten worden, met uitzondering van een kleine strook aan de achterzijde waar de tuinhuisen kwamen te staan. Zo ontstonden vaak prachtige siertuinen, met tuinhuisen in dezelfde stijl als de monumentale grachtenpanden.

Ook nu zijn aan de grachten her en der nog prachtige groene oases te vinden. Sommige tuinen zijn het hele jaar door toegankelijk, zoals die van het Museum Van Loon, het Geelvinck Hinloopen Huis, het Fotografiemuseum (FOAM), Huis Marseille, Bijbels museum en Museum Willet Holthuysen. Op bepaalde dagen zijn ook andere tuinen te bezichtigen. Dat geldt voor de Open Grachtentuinen (juni), het Grachtenfestival (augustus) en de Open Monumentendag (september).

De tuin achter het statige Museum van Loon.

Stadsecoloog Martin Melchers over de natuur in de binnenstad:

"Onze internationale betrekkingen lopen via het water"

1 oktober van dit jaar heeft hij afscheid genomen van de gemeente: stadsecoloog Martin Melchers. De binnenstad is volgens hem over het algemeen geen aantrekkelijke leefruimte voor dieren (te stenig), maar voor wie er oog voor heeft, is er toch veel bijzonders te zien. Van rugstreeppadden en salamanders tot brakwaterstrandschelpen en zwartbekgrondels. Zoals het in de Groenrapportage staat: de biodiversiteit van de binnenstad komt vooral tot uiting in de binnentuinen en het steeds schoner wordende water.

"De meeste natuur in de stad vind je aan de randen, waar meer variatie is in leefgebieden. De biotoop van de binnenstad is eigenlijk te stenig, met relatief weinig groen. Daar staat tegenover dat er mooie straat- en laanbomen staan en dat er natuurlijk veel water is. Als je het IJ meerekent, is het centrum via het water in feite verbonden met de rest van de wereld. Onze internationale betrekkingen lopen via het water. Op de bodem van de Singelgracht huist de rivierdonderpad, bij de ambtswoning van Cohen kun je zo een grote snoekbaars tegenkomen. Laatst ontdekten we in het IJ weer een nieuwe slakkensoort van de oostkust van Amerika: de Amerikaanse brakwaterstrandschelp. En uit de Kaspische Zee komt de zwartbekgrondel. Het water is het blauwe goud van Amsterdam", vertelt de bevlogen stadsecoloog.

De binnentuinen van de grachten
Ondanks de stedelijke omgeving zijn er volgens Melchers op het land ook nog steeds veel bijzonder dieren te vinden. De vos uit Westerpark gaat nog wel eens op strooptocht op de Haarlemmerdijk, dwergvleermuizen nestelen zich in spouwmuren en de egel laat zich regelmatig zien op het spoorwegemplacement aan de Oosterdokskaai en onder de magere brug zag een woonbootbewoonster al eens een beverrat. "Gewoon op een vlotje tussen de eenden. Helaas werd die doodgeschoten door muskusrattenbestrijders." Ook het aantal vogelsoorten neemt toe. "Vooral omdat de bomen volwassen zijn geworden. Vogels als de grote bonte specht, de

ekster en Vlaamse gaai broeden tot op de walletjes."

De stadsecoloog is zelf erg gecharmeerd van de keurtuinen: de binnentuinen van de grachten. Met name amfibieënsoorten gedijen daar prima. "Bruine kikkers, salamanders, gewone padden... Daar valt je bek echt van open. Laatst hoorde ik nog van een mevrouw dat vier bruine kikkers zo door haar slaapkamerraam naar binnen waren gesprongen. Het lijkt erop alsof die dieren er vroeger al leefden en door de bouw van de huizen ingesloten zijn geraakt. Heel bijzonder vind ik ook de kleine populatie rugstreeppadden, die zich op wonderbaarlijke wijze weet te handhaven op het spoorwegemplacement. Ze hebben genoeg aan een paar regenplassen om zich in vijf, zes weken te ontwikkelen van kikkervisje tot pad. Het zou mooi zijn als het stadsdeel ergens een paar poeltjes zou aanleggen, meer dan een paar ondiepe schotels van beton hoeven het niet te zijn.

Voor dat soort dingen vraagt het bureau Stadsecologie aandacht, dat horen we ook te doen."

Afscheid

Na zeventien jaar trouwe dienst als stadsecoloog heeft Martin Melchers op 1 oktober afscheid genomen van de gemeente. Na zijn pensionering blijft hij zich echter op projectbasis wel inzetten voor de natuur van de stad. Zijn motivatie? Puur eigenbelang, zegt hij lachend. "Ik ben een groot natuurliefhebber, dus eigenlijk doe ik het gewoon voor mezelf. Ondanks de nederlaag die we hebben geleden met de aanleg van IJburg hebben we wel bereikt dat steeds meer politici en projectontwikkelaars rekening houden met de natuur. Dat is pure winst."

Documentaire

Samen met filmmaker Merel Westerik heeft Martin Melchers een documentaire gemaakt over de Amsterdamse stadsnatuur, 'Haring in het IJ'. De documentaire wordt in november of december uitgezonden door AT5.

Meer informatie

Informatie over flora en fauna in Amsterdam vindt u op de website van de Dienst Ruimtelijke Ordening: www.flora-fauna.amsterdam.nl.

Foto Karriën Mulder

Bijzondere muurplanten langs de grachten

Langs de grachten groeien soms onverwachts bijzondere varens en bloemen. Het stadsdeel is zich bewust van het belang van het behoud van deze beschermde soorten voor de binnenstad.

Bij het vernieuwen van walmuren en bruggen komen medewerkers van het stadsdeel regelmatig beschermde plantensoorten tegen. Het zijn planten die goed gedijen op oude, vaak kalkrijke walmuren. In Amsterdam zijn bijvoorbeeld ongeveer 23 varensoorten gevonden, waaronder bijzonder soorten als de schubvaren, de groensteel, de blaasvaren en de steenbeekvaren. Voordat de uitvoering van een renovatie begint, voert het stadsdeel al een flora- en faunaonderzoek uit. Als dat onderzoek uitwijst dat er bijzonder planten aanwezig

zijn, maakt het stadsdeel een plan om de planten te behouden voor het centrum. Als het enigszins mogelijk is, worden de planten na uitvoering van een project op dezelfde plaats teruggeplant.

Renovatie Bloemgracht

Bij de renovatie van de Bloemgracht vond het stadsdeel dit jaar bijvoorbeeld een aantal bijzondere varens. Het stadsdeel heeft de planten weggehaald en tijdelijk opgeslagen. Als de werkzaamheden zijn afgerond, plant de groenploeg de varens weer terug onder zo gunstig mogelijke omstandigheden. Hetzelfde gebeurde eerder met de gele helmblom die werd aangetroffen bij de vernieuwing van brug 121 (Bloemgracht). Dankzij de speciale, verrijkte grond die de groenmedewerkers stortten vóór terug-

plaatsing van de plant bloeit de gele helmblom komend voorjaar weer onder de brug. Inmiddels heeft het stadsdeel ook een brochure laten maken waarmee aanemers beschermde muurplanten kunnen herkennen.

Lijst beschermde muurplanten:

- Blaasvaren
- Groensteel
- Koningsvaren
- Rechte driehoeksvaren
- Schubvaren
- Steenbreekvaren
- Tongvaren
- Zwartsteel
- Gele helmblom
- Kleine glaskruid
- Muurblom
- Stengelomvattend havikskruid
- Pijscheefkelk
- Stijf hardgras

Vrijwilligers beheren groene eilandjes

Sinds 2000 beheert een groep vrijwilligers de 'floatlands' in de Lijnbaansgracht en Singelgracht: drijvende eilandjes met moerasplanten, die aantrekkelijk zijn voor vogels én vissen. Na de laatste uitbreiding in het voorjaar liggen er inmiddels 51 floatlands. Een waardevolle toevoeging aan het groen in de binnenstad, vindt de vrijwilligersgroep.

"In die omgeving is ieder nieuw stukje groen welkom", meent Rob Versluijs (Wijkcentrum Jordaan & Gouden Reael). "Bovendien is zo'n project goed voor de gezamenlijke zin op de gracht." Hij is niet alleen zelf vrijwilliger, maar fungeert ook als intermediair tussen het stadsdeel en de vrijwilligers. "Als we bezig zijn, horen we vaak: wat goed dat jullie dat doen", vult vrijwilliger Nel van Rietschoten aan. "Dat is toch een teken dat de floatlands een toegevoegde waarde hebben voor de buurt."

Een houten raamwerk met een paar drijvers

De floatlands bestaan uit een houten raamwerk met een paar drijvers van piepschuim. Per vier liggen ze vast aan kettingen tussen palen. Op de eilandjes groeien vooral planten die zich thuis voelen in een drassige omgeving, zoals hoefblad, lisse, wilgeroosje en kalmoes.

De floatlands trekken veel vogels aan. Nel: "Meerkoeten, waterhoentjes en futen broeden erop. Een heel gezellig gezicht." Rob: "En je ziet ook veel jonge visjes, omdat grotere vissen hun eitjes afzetten op en onder de vlotten."

Veertien vrijwilligers

Een groep van veertien vrijwilligers is verantwoordelijk voor beheer en onderhoud van de floatlands. Eén keer in de maand ruimen ze met hun eigen boot het zwerfvuil op dat via de kade en het water op de eilandjes belandt en zorgen ze dat de planten er weer netjes bij staan. Natuurlijk varen ze in het voorjaar met nieuwe plantjes langs de floatlands. Rob: "Die betalen we dan uit het zelfbeheerbudget, dat het stadsdeel beschikbaar heeft gesteld. Maar nieuwe sponsors zijn altijd welkom voor extra klussen. Met sponsorgeld hebben we laatst bijvoorbeeld

Vrijwilligers bij de floatlands aan het werk.

de informatieborden op de bruggen vervangen."

Nel van Rietschoten is al jaren de 'regelricht' van de vrijwilligersgroep. Ze stelt bijvoorbeeld de teams samen die elke maand in actie komen. Leuk werk, vindt ze zelf. "Het is teamwork voor de buurt. De meesten zijn vrijwilliger

geworden omdat ze iets met plantjes hebben of van varen houden, maar het is vooral prettig om er samen voor te zorgen dat alles er weer goed uit ziet. Ik kijk erop uit, dus ik geniet er zelf van mee." Rob: "Als je er langs fietst, zie je soms ineens een waterhoentje of een groep vlinders. Zo iets geeft extra sjeu aan de stad."

Zelfbeheer neemt steeds meer toe

Het aantal geveltuinen en zelfbeheerprojecten in de binnenstad groeit nog steeds. De afgelopen periode (2006-2009) zijn er zes zelfbeheerprojecten en 468 geveltuinen bijgekomen.

Het groen dat door bewoners zelf wordt onderhouden, levert een belangrijke bijdrage aan de groene uitstraling van de binnenstad. Omdat openbaar groen in de binnenstad vaak niet mo-

gelijk is, vormen geveltuinen en zelfbeheer een mooie groene en kleurrijke omlijsting van de straten en buurten. Het stadsdeel vindt dit eigen groen erg belangrijk omdat dit het buitenleven verrijkt en de sociale samenhang stimuleert.

Populair

Jaarlijks stelt het stadsdeel daarom € 190.000 beschikbaar voor zelfbeheer. Hiervan gaat ongeveer € 30.000 op aan vaste bijdragen aan het

onderhoud van grote zelfbeheerprojecten: de inkoop van nieuw groen, het vervangen van een hekwerk en andere investeringen die de hoge kwaliteit van het groen moeten handhaven. De uitgaven voor de aanleg van nieuwe geveltuinen en zelfbeheerprojecten verschillen per jaar en zijn vooral afhankelijk van bewonersinitiatieven. Vooral in de westelijke en oostelijke binnenstad is het zelf beheren van groen al jaren populair. De wijkcentra ondersteunen samen met het stadsdeel de bewoners door jaarlijks geveltuindagen te organiseren. Sinds een paar jaar gebeurt dit ook voor de bewoners van het oude stadshart en de zuidelijke binnenstad op het J.W. Siebbeleshof. Jaarlijks wordt op initiatief van wijkcentrum d'Oude Stadt de Auke Bijlsma Geveltuinenprijs uitgereikt voor de mooiste geveltuin. Pas geleden, op 25 september, is deze prijs voor de tweede keer op feestelijke wijze uitgereikt door de naamgever zelf. De gezamenlijke bewoners van de Nieuwe Jonkerstraat sleepten dit jaar de eerste prijs in de wacht voor hun bijdrage aan de leefbaarheid en de schoonheid van de buurt.

Onlangs is een veelbelovend nieuw zelfbeheerproject aan de Windrooskade geopend. Bewoners en het stadsdeel hebben verwaarloosd groen en een stenen pleintje aangepakt en het is nu een mooie verblijfsplek aan het water geworden. De bewoners nemen vanaf nu het beheer voor een deel zelf in handen.

Groenmiddag Herfst

Op zondag 11 oktober organiseert de Werkgroep Meer Groen in de Jordaan in samenwerking met het Huis van de Buurt Westelijke Binnenstad van 14.00 tot 16.00 uur de jaarlijkse Groenmiddag Herfst in Dienstencentrum Laurierhof (Eerste Laurierdwarsstraat 6). Er is een planten- en zadenruilbeurs, er zijn verschillende soorten bloembollen in de aanbieding en vragen over tuinieren kunnen worden gesteld aan de plantendokter. Vanaf 15.00 uur houdt boomspecialist Nico Hoogland een lezing over de bomen in de Jordaan. De middag wordt afgesloten met een hapje en een drankje.

Kinderen kunnen straks eigen fruit plukken

Het kinderdagverblijf Tante Pollewop (Louise Wentstraat) had al een stukje openbare ruimte in eigen beheer, maar kan binnenkort ook gebruik gaan maken van de pluktuin die in oktober door het stadsdeel aangelegd wordt.

Zelfbeheer begon voor kinderdagverblijf Tante Pollewop vorig jaar met de aanleg van een bescheiden driehoek (met opsluitband) op straat. De driehoek is vooral bedoeld om het verkeer van het nabijgelegen parkeerterrein in goede banen te leiden. Het kinderdagverblijf beheert het groen in de driehoek nu zelf. In

oktober 2009 knapt het stadsdeel de naastgelegen speeltuin volledig op. Daarbij wordt de zandbak vervangen door beplanting en eetbaar groen, een zogenaamde 'pluktuin'. In het goede seizoen kunnen peuters van Tante Pollewop en de andere buurtkinderen straks volop genieten van onder meer aardbeien en aalbessen.

In 2008 heeft het stadsdeel zeventienduizend sierheesters en 31.000 perkplanten geplant. In ruim vijftien grasvelden zijn 450 m² bloembollen verwerkt. In totaal plantte het stadsdeel 137.000 bloembollen. Ook worden zeventig bloemrijke sierbakken in de binnenstad neergezet. Op de foto links het Wertheimpark, rechts het Weteringcircuit.

Doe-het-zelfspecial

Heeft u na het lezen van deze special goede voornemens om nu toch eens eindelijk die geveltuin aan te vragen of wilt u al jaren met uw burens iets aan 'groen' gaan doen? Speciaal voor u verschijnt in februari 2010 een 'doe-het-zelfspecial'. Hierin leest u alles over wat u zelf kunt doen (met of zonder hulp van het stadsdeel) in uw eigen stukje binnenstad. In deze komende special wordt ook speciale aandacht besteed aan dieren!

COLOFON

Uitgave en redactie:
afdeling Communicatie
stadsdeel Centrum
Tekst: Jeroen Kleijne, Loket5
Eindredactie: Movement en
stadsdeel Centrum
Realisatie: Movement
Vormgeving: Floppy Design
Druk: Drukkerij Dijkman
Verspreiding: TNT Post
Oplage: 65.000